

Kokios mintys padeda atjausti Lietuvos žydus?

Žydai yra pažeidžiama mažuma

Žydai pasižymi išskirtine savimone.

Pasaulyje, žmonių savimonę labai veikia jų aplinka ir jų paveldas. Pavyzdžiui, Amerikoje juodaodis žmogus tokiu laikomas, ir tokiu jaučiasi, nepaisant ar jisai pats to nori, ir nepaisant ar jisai mišrios kilmės, kaip Prezidentas Obama. Panašiai, žydus veikia jų tūkstantmetis tikėjimas, jog Dievas jais ypatingai domisi ir savotiškai rūpinasi. Jų tikėjimas akivaizdžiai veikia viso pasaulio mąstyseną. Paskiras nežydas, šviesuolis, gali save laikyti Dievo pašauktuoju, tuo tarpu žydas yra iš prigimties "pašauktas" priklausyti šviesuolių tautai. Pasaulis nemyli pašauktųjų, šviesuolių ar šiaip gerų žmonių, kurie per daug nesitaiksto. Žydai kaip mažuma yra labai daug išgyvenę ir nukentėję, o visgi, jie per amžius yra išlikę, ko negalime pasakyti apie visas juos engusias imperijas. Žydai su pagrindu gali būti jautrūs, nepatiklūs ar net per daug patiklūs.

Prasminga žydus pažinti ir su jais bendrauti.

Žydų yra be galo įvairių. Tai ne tik paskira tauta, bet ištisa civilizacija, kurioje daugybė srovių. Bendraujant ir draugaujant su žydais išryškėja, jog tai pirmiausiai žmonės, tačiau gyvenantys mums nebūtinai įprastomis, tačiau prasmingomis pasaulėžiūromis. O Lietuvoje žydų yra nedaug, tad ne visi turi progų juos geriau pažinti ir suprasti. Savo ruožtu Lietuvos žydai kartais būna ganėtinai atsargūs arba kažkiek uždari.

Žydai visais laikais yra pažeidžiama mažuma.

Daugelis pamąsto, jeigu žydai skriaudžiami, matyt, jie kažką blogo padarė. Panašiai, daugelis pamano, jeigu kas moterį išprievartavo, tai, matyt, jina kažkuo kalta. Tūkstančius metų žydai, kaip mažuma, ištremta iš savo tėvynės, gyveno visuomenės paribyje. O būtent paribio gyventojai, negalėdami remtis žemės nuosavybe, išranda daugybę naujovių. Tad žydai buvo ištiesai kaltinami neteisingu praturtėjimu, nors iš tikrųjų jų turtus ištiesai nusavindavo. Visada lengva žydus apkaltinti, kaip atpirkimo ožius. Užtat visuomenės teisingumą labai atspindi jos elgesys su žydais ir su kitais pažeidžiamais žmonėmis.

Lietuvos žydų nelaimė buvo visai kitokio mąsto ir pobūdžio nelaimė nė lietuvių.

Žydai buvo nacių žudomi būtent rasiniu pagrindu. Tai reiškia, kad žydai negalėjo išsigelbėti priimdami kitą tikėjimą, tautybę, kalbą, pasaulėžiūrą, nė tapdami išdavikais. Tuo tarpu kai kurie lietuviai gelbėdavosi tapdami komunistais, ateistais, rusais ar išdavikais. Lietuviai daug nukentėjo, bet Lietuvos žydai nepalyginimai daugiau. Nepaisant visų karo aukų, trėmimų, pabėgimų į Vakarų ir partizanų kovų, Lietuvoje 1950 m. gyveno 2,5 milijono žmonių, tiek pat kiek 1939 m. Lietuva atgavo Vilnių ir Klaipėdą ir su laiku atgavo nepriklausomybę. Tuo tarpu 96% Lietuvos žydų buvo išžudyta. Jų prieš karą buvo 200,000, o šiandien liko 3,000.

Lietuvos žydai yra Lietuvos vertybė

Lietuvos žydų netektis yra visos Lietuvos praradimas.

Lietuvos žydai yra prisirišę prie Lietuvos ir garsina jos vardą. Lietuvos žydai ir jų palikuonys yra pasaulyje pasižymėję kaip šviesūs ir kūrybingi menininkai, mokslininkai, mąstytojai, dvasininkai, artistai, sportininkai, verslininkai, visuomenininkai ir politikai. Lietuvos žydai yra kitų žydų gerbiami, kaip šaunūs ir saviti. Lietuvos žydai savo kultūra prasmingai išplečia lietuvių sąvoką.

Mūsų laikais 'Lietuva su žydais' būtų pasaulio pažiba.

Lietuva būtų žymiausia Rytų Europos šalis jeigu šiandien, kaip kadaise, žydai sudarytų maždaug 50% visų Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų. Galima pamanyti, kad lietuviai iš tokios Lietuvos neišsivaikščiėtų, o priešingai, susikurtų prasmingus darbus ir aukštą pragyvenimo lygį. Tiek lietuvių, tiek žydų skaičius augtų ir Lietuvos kultūra visai praturtėtų. Lietuviai turėtų gėdėti išžudytų žydų, panašiai kaip gėdi prūsų ir jotvingių.

Lietuvos kunigaikščiai ir 1918-1940 m. Lietuvos prezidentai pasirinko 'Lietuvą su žydais'.

Lietuvos žydai ilgus amžius gyveno Lietuvoje. Mūsų kunigaikščiai Gediminas ir Vytautas juos kvietė ir vertino. Lietuvos žydai tapatinasi būtent su Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste ir yra dalis jos šviesaus paveldo. Lietuvos žydai kaip kariai ir diplomatai palaikė Lietuvos nepriklausomybės atstatymą 1918-1920 m. Lietuvos prezidentai vertino jų atsidavimą Lietuvai ir saugojo juos nuo antisemitizmo.

Prieš karą, lietuvių ir žydų santykiai buvo geri.

Lietuvoje žydai jautėsi laisvi, neskriaudžiami, kūrė "štetlus", žydiškas bendruomenes. Lietuviai juos gerbė ir vertino. Gal vienas nuo kito buvo kažkiek užsidarę, visgi pabendraudavo. Yra daug gerų prisiminimų.

Lietuviai skaudina Lietuvos žydus

Lietuvos žydai kenčia, juo labiau nes lietuviai jų neatjaučia.

Lietuvos žydus žeidžia lietuvių iškreiptas ir netgi melagingas požiūris į lietuvių ir žydų santykių istoriją. Tai ypač ryšku išėivijoje, kur lietuviai ir Lietuvos žydai tarpusavyje mažai bendrauja. Lietuvos žydų šeimos asmeniškai nukentėjo ne tik nuo nacių, bet ir nuo lietuvių, tarp kurių gyveno. Tuo tarpu lietuviai nepripažįsta, kaip plačiai lietuviai dalyavo 1941 m. žudynėse. Lietuvos žydus ir juos atjaučiančius žeidžia, kad Lietuvos valstybė paminklais, gatvių pavadinimais ir kitais būdais gerbia jų skriaudikus. Bendrai, žeidžia lietuvių atsirbojimas nuo Lietuvos žydų šeimų kančių, tarsi tai ne lietuvių reikalas. Žeidžia lietuvių prasimanymas, jog patys žydai kalti, kad žydai iššaukė lietuvių kerštą. Žeidžia melaginga Lietuvos istorija.

1941 m. lietuvių tauta pasirinko 'Lietuvą be žydų'.

1941 m. lietuvių sukilėliai, Lietuvių aktyvistų frontas, filosofo Maceinos parašytoje programoje, atšaukė žydams svetingumą, kurį buvo parodę Vytautas ir Gediminas. Lietuvių spauda, leidžiama Lietuvių aktyvistų fronto ir Laikinosios vyriausybės, redaguojama Ambrazevičiaus, Ivinskio, Girmiaus, Greimo ir kitų Lietuvos šviesuolių, pasisakė už visų žydų išvaymą iš Lietuvos. Arkivyskupas Skvireckas palaikė žydų getų steigimą. Kazio Škirpos sumanytą etninę valymą palaikė Lietuvos pasiuntiniai Lozoraitis ir Klimas. Lietuvių nacionalistų partija, kalbėjusi būk tai lietuvių tautos vardu, skatino Lietuvos žydų išžudymą. Lietuvos policija sulaukė šimtą tukstančių Lietuvos žydų. Tūkstančiai lietuvių šaudė žydus, dešimtys tūkstančių pasipelnė iš jų turto, šimtai tūkstančių įtarinėjo gelbėtojus, ir milijonai nuo jų atsiribojo. Žydų muziejaus žiniomis, lemtingiaisiais 1941 metais beveik nėra atvejų, kad lietuviai būtų gelbėję žydus. Lietuviai tikrai vėliau pradėjo žydus gelbėti, po to kai miesteliuose jų nebebuvo. Žydams, pabėgusiems iš geto, buvo taip nesaugu, kad dažnai jie bėgdavo atgal į getą.

Kazys Škirpa sukūrė mitus: 'žydai skriaudė lietuvius' ir 'lietuviai keršijo žydams'.

1940 m. liepos mėn. Lietuvos atstovas Berlyne, Kazys Škirpa, buvo vienas iš nedaugelio lietuvių viešai pasisakiusių prieš sovietų okupaciją. Jisai 1940 m. liepos mėn. kreipėsi į nacių analitiką Peter Kleist su atsišaukimu juodraščiais. Viename jisai naujos, nacių pastatytos vyriausybės vardu ragino ta proga atsikratyti visų žydų, kaip visais laikais engiusius lietuvius, ir jų turtą išdalinti vargšams. Kitame jisai apibūdino Lietuvių aktyvistų frontą, į kūrį lietuvius subūrė tikrai lapkričio mėnesį. Škirpa dėsningai vykdė tokią propagandą. Lietuviai prieš Holokaustą ir po jo teisinosi, kad jie keršija. O, iš tikrųjų, dokumentai rodo, kad lietuviai skriaudė žydus iš noro kraštą "lietuvinti", iš gobšumo, iš žudymo galios svaigalo, bet ne iš keršto.

1940-1941 m. lietuviai neteisingai ant žydų suvertė kaltę dėl sovietų okupacijos.

Iš tų laikų laikraščių ir prisiminimų akivaizdu, jog lietuviai pasipiktino Prezidento Smetonos pabėgimu ir sutiko Paleckio vyriausybę gana šiltai. Jį viešai sveikino kariuomenė, partijos, verslininkai, katalikų jaunimas, rašytojai. Bet pamažu, ypač aneksavus Lietuvą, lietuviai pradėjo gėdytis. Jiems tuomet krito į akį žydai dėl paprastų dalykų - šaligatvių ir įstaigų. Nepriklausomybės laikais, žydas jaunuolis sutikęs lietuvių, pasitraukdavo į šoną, o sovietų laikais nebepasitraukdavo. Taip pat sovietų laikais žydams atsivėrė galimybė dirbti pašte ir kitose valstybės įstaigos, kur anksčiau tik lietuviai galėdavo dirbti. Lietuviai, patys neišsaugoję Lietuvos nepriklausomybę, ėmė peikti žydus, kodėl jie jos neišsaugojo? Lietuviai ėmė teisintis, jog jie patys dalyvauja mitinguose "neširdingai", tuo tarpu žydai dalyvauja "širdingai".

Nebuvo jokio žydų sąmokslu prieš lietuvius.

Paskiri žydai komunistai, kurie engė lietuvius, savęs vargu ar laikė žydais. Jie niekaip neatspindi žydų daugumos. Tuo tarpu, lietuvių sąmokslus prie Lietuvos žydus, rengė Lietuvių aktyvistų frontas - etninę valymą, ir Lietuvių nacionalistų partija - genocidą. Tai darė lietuvių tautos vardu ir jos labui.

Lietuviai neteisingai kaltino žydus saugumiečius.

Lietuviai, patys bekurstydami neapykantą prieš žydus, įvykius suprato ir įsiminė labai kryptingai. Jeigu

tik žydas pavaldinys tarnaudavo sovietams, tai jį suvokdavo kaip atsakingą. Paskirą žydą saugumietį suvokdavo, kaip žydų tautos atstovą, nors jisai gal pats savęs žydu nelaikė. Pravieniškių žudynes ar Rainių žudynes priskirdavo žydams, nors Pravieniškiuose visus sušaudė raudonarmiečiai, vadovaujami Kiseliovo, o Rainiuose vadovavo NKVD-istas Jermolajevas, žudė raudonarmiečiai, dalyvavo Domas Rocius, Petras Raslanas, ltn. Ždanovas.

Lietuviai vengdami teisybės klastojo istoriją.

Išėivijoje, Kazys Škirpa skelbė suklastotą LAF programą, iš kurios išbraukė 16-tąjį punktą, atšaukiantį svetingumą žydams. Juozas Ambrazevičius-Brazaitis ir kiti apkarpė "Į Laisvės" pirmą puslapį, kad nesimatytų "Fiurerio pareiškimas". Bronys Raila tikrus antisemitinius dokumentus skelbdavo, kaip suklastotus, šmeiždavo jų atskleidėjus, ir niekad neatsiprašęs už savo propagandinius atsišaukimus, jūžiliai klausdavo, Kada žydai atsiprašys?

Lietuviai karo nusikaltėliai rado prieglobstį išėivijoje.

Lietuviai, palaikę, skatinę ir rengę žydų išžudymą, po karo ramiai gyveno Australijoje - Jonas Pyragius, Ignas Taunys, Kazys Šimkus, Kanadoje - Stasys Kviecinskas ir JAV - Vytautas Reivytytis.

Būtų gerai, kad lietuviai atjaustų Lietuvos žydus.

Nebūtina atsiprašyti, o svarbu apgailestauti ir atjausti Lietuvos žydus.

Atsiprašoma už tai, ką norėtumėme, kad mums atleistų. Betgi, nepaisant geranoriškumo, yra įžūlu ir savanaudiška tikėtis, kad šeima atleistų jos žudikui. Svarbiausia gi apgailestauti, kad žmonės nukentėjo. Juos suvokti, kaip savus žmones. Ir toliau esame įpareigoti visados nors kiek atjausti juos. Juk našlę atjaučiamo iš karto, jos vyrui mirus, taip pat laidotuvėse, ketvirtynose, metinėse, ir toliau kas met, ar netgi kiekvieną kartą, pamatę jos našlio nuotrauką.

Sąmoningi lietuviai atsako už savo tautą.

Žmogus, netyčia gimęs lietuviu, ir nuo lietuvių atsiribojęs, neatsako už lietuvių praeitį. Tuo tarpu sąmoningas lietuvis renkasi būti lietuviu, tad turi susirūpinti, ar lietuvybė nėra kaip nors ydinga? Sąmoningas lietuvis prisiima atsakomybę susipažinti su savo tautos istorija, mokyti iš jos, ir jei reikia, atsakyti už jos klaidas ir auklėti savo tautiečius elgtis teisingai.

Lietuvių sąmonę sužalojo sovietai ir naciai.

Lietuvius skriaudė didesni, tiek sovietai, tiek naciai. Nepateisinama, nors ir suprantama, kad lietuviai užtat skriaudė silpnesnius, būtent žydus. Lietuviai įpratę save suprasti, kaip istorijos aukas, užtat nelinkę prisipažinti, kad patys skriaudė silpnesnius. Sovietų niekinami, lietuviai atgavę nepriklausomybę pirmiausiai norėjo atstatyti savo orumą.

Lietuvių tauta mūsų laikais kol kas nepasirinko 'Lietuvos su žydais'.

Izraelyje, Knesete, 1995 m., Prezidentas Brazauskas nulenkė galvą atmindamas nužudytus Lietuvos žydus ir prašė atleidimo už tuos lietuvius, kurie juos trėmė, žudė, plėšė. Deja, bene pusė Lietuvos gyventojų jam tuomet nepritarė.

Lietuvos žydų padėtis sudėtinga ir jie nebūtinai vieningi.

Lietuvos žydų bendruomenė siekia gerų santykių su Lietuvos valstybe, tad ji nebūtinai atspindi Lietuvos žydų požiūrių įvairovę.

Lietuviai, atjausdami žydus, labiau mylėtų vienas kitą.

Lietuvius skaldo susiskirstymas į disidentus, mininčius sovietų okupuotą Lietuvą, ir kolaborantus, mininčius Tarybų Lietuvą. Lietuvius galėtų vienyti atjauta žydams.

Lietuvos žydams reikia palaikymo.

Lietuvos žydų yra labai nedaug. Didelė dalis yra senyvo amžiaus. Jie negali patys savo jėgomis aprėpti savo paveldą, rūpintis visų išžudytųjų kapais, išsakyti istorinę tikrovę, išsaugoti litvakų jidiš tarmę ir puoselėti lietuvių geranoriškumą.

Lietuvius galėtų vienyti atjautos ženklas Lietuvos žydams.

Yra paminklų išžudytiems Lietuvos žydams. Be jų, galėtų būti ir lietuvių atjautos ženklų. Pavyzdžiui, sovietai išniekino seniausias Vilniaus žydų kapines ant jų pastatydami Sporto rūmus. Kai kuriuos žydus žeidžia mintis, jog šiuos rūmus ketina paversti kongresų rūmais, kuriuose lietuviai ir jų svečiai toliau niekins žydų kapines. Ogi yra galimybė, kaip atjautos ženklą, išardyti Sporto rūmus ir atstatyti kapines, kurios matytųsi nuo Gedimino kalno. Dario Martinelli yra pasiūlęs Kauną papildyti kvadratiniais kodais, kuriais sumanių telefonų naudotojai galėtų pamatyti, koks Kaunas buvo prieš karą. Dovid Katz yra pasiūlęs visų miestelių, kur gyveno žydai, pagrindinėse aikštėse įrengti iškabas apie ten gyvenusius ir jų likimą. Jonas Mekas yra pasiūlęs tose aikštėse įrengti milžiniškas stiklines lesyklas prisiminti visus pirmo laiko išėjusius.

Lietuvos saugumą stiprintų geri santykiai su Lietuvos žydais.

Lietuviai turi galimybę dabar atjausti Lietuvos žydus. Ateityje, panašu, kad bus visiems progų atjausti ir palaikyti lietuvius, kas tik norės. O kas to galėtų norėti?